

Sygn. akt : II AKa 106/11

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 28 kwietnia 2011 r.

Sąd Apelacyjny w Katowicach w II Wydziale Karnym w składzie:

Przewodniczący	SSA Marek Charuza (spr.)
Sędziowie	SSA Aleksandra Malorny SSA Wojciech Kopczyński
Protokolant	Agnieszka Przewoźnik

przy udziale Prokuratora Prok. Apel. Stanisława Kaźmierczaka

po rozpoznaniu w dniu 28 kwietnia 2011 r. sprawy

wnioskodawczyni **M. U.**

- w przedmiocie zadośćuczynienia za doznaną krzywdę wynikłą z tymczasowego aresztowania -

na skutek apelacji pełnomocnika wnioskodawczyni

od wyroku Sądu Okręgowego w Katowicach z dnia 16 grudnia 2010 r.

sygn. akt. XXI Ko 109/08

uchyla zaskarżony wyrok i sprawę przekazuje do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu w Katowicach.

Sygn. akt II AKa 106/11

UZASADNIENIE

Zaskarżonym wyrokiem z dnia 16 grudnia 2010r. Sąd Okręgowy w Katowicach zasądził od Skarbu Państwa na rzecz wnioskodawczyni M. U. kwotę 8 000 złotych tytułem zadośćuczynienia za doznaną krzywdę wraz z ustawowymi odsetkami od dnia prawomocności wyroku, wynikłe z tymczasowego aresztowania w okresie od dnia 22 kwietnia 1982r. do dnia 24 czerwca 1982r. w sprawie Sądu Śląskiego Okręgu Wojskowego w Katowicach sygn. akt SoW 579/82, a w pozostałej części żądanie wniosku oddalił.

Apelację od powyższego wyroku wniósł pełnomocnik wnioskodawczyni zarzucając:

- naruszenie prawa materialnego, a to art. 11 ust. 2 w zw. z art. 8 ustawy z dnia 23 lutego 1991r. o uznaniu za nieważne orzeczeń wydanych wobec osób represjonowanych za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego poprzez jego niezastosowanie

- błąd w ustaleniach faktycznych przyjętych za podstawę rozstrzygnięcia a polegający na błędnej ocenie, że pozbawienie wolności M. U. w okresie od dnia 26 lutego 1982r. do dnia 24 kwietnia 1982r. nie pozostawało w związku z postępowaniem karnym zakończonym prawomocnym orzeczeniem uniewinniającym.

W końcowym fragmencie uzasadnienia apelacji podniesiono nadto, że zaliczenie faktycznego okresu pozbawienia wolności wnioskodawczyni pozwala na zasądzenie zadośćuczynienia w maksymalnej wówczas kwocie 25 000 złotych.

Ostatecznie na rozprawie odwoławczej, skarżący zwracając uwagę na spowodowaną wyrokiem Trybunału Konstytucyjnego z dnia 1 marca 2011r. utratę mocy obowiązującej normy art. 8 ust.1a ustawy z dnia 23 lutego 1991r. i w związku z tym rozszerzając żądanie wniosku, wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu.

Apelację ocenić należało jako zasadną, co uczyniło koniecznym podzielenie wniosku skarżącego o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu w Katowicach.

Rozpocząć wypada od przypomnienia, że o ile nie budzi kontrowersji w niniejszej sprawie fakt bezprawnego pozbawienia wolności wnioskodawczyni w okresie od dnia 26 lutego 1982r. do dnia 23 kwietnia 1982r., to jest w okresie poprzedzającym jej formalne zatrzymanie i tymczasowe aresztowanie rozpoczęte w dniu 23 kwietnia 1982r., o tyle punkt sporu dotyczy możliwości uwzględnienia wniosku o zasądzenie zadośćuczynienia za ten czas, a dodatkowo doszła jeszcze kwestia związana ze zmianą ustawy z dnia 23 lutego 1991r. wynikająca z wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 1 marca 2011r. (Dz. U. Nr 53, poz.277).

Sąd Okręgowy, odrzucając możliwość zasądzenia zadośćuczynienia za okres od dnia 26 lutego 1982r. do dnia 23 kwietnia 1982r. podniósł, że owo pozbawienie wolności nie miało charakteru internowania, co otwierałoby drogę do zastosowania art. 8 ust. 1 ustawy z dnia 23 lutego 1991r., i nie było ono również tymczasowym aresztowaniem, co z kolei dawałoby możliwość skorzystania z uprawnień z art. 11 ust.1 powołanej ustawy.

Stojąc zatem na stanowisku, że brak formalnych decyzji o pozbawieniu wolności wnioskodawczyni we wspomnianym okresie od dnia 26 lutego 1982r. uniemożliwia jej dochodzenie zadośćuczynienia na podstawie ustawy z dnia 23 lutego 1991r., wniosek w tym zakresie oddalił, wskazując M. U. możliwość wystąpienia z odpowiednim żądaniem na podstawie kodeksu cywilnego.

Aprobując stanowisko Sądu Okręgowego co do braku formalnych decyzji o pozbawieniu wolności wnioskodawczyni w okresie od dnia 26 lutego do dnia 23 kwietnia 1982r., nie można już jednak podzielić stanowiska tegoż Sądu o braku podstawy do dochodzenia roszczenia o zadośćuczynienie za tenże okres w oparciu o unormowania zawarte w ustawie z dnia 23 lutego 1991r. o uznaniu za nieważne orzeczeń wydanych wobec osób represjonowanych za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego.

Rację ma bowiem skarżący w tym miejscu, w którym zarzuca niezastosowanie przez sąd orzekający przepisu art. 11 ust.2 cytowanej ustawy, mającego odniesienie właśnie do sytuacji bezprawnego pozbawienia wolności osoby represjonowanej.

Z brzmienia tegoż przepisu wynika, iż przepisy art. 8 – 10 ustawy z dnia 23 lutego 1991r. mają odpowiednie zastosowanie do osób pozbawionych życia lub wolności przez polskie organy ścigania i wymiaru sprawiedliwości lub przez organy pozasądowe w okresie od rozpoczęcia ich działalności na ziemiach polskich, począwszy od 1 stycznia 1944 r. do 31 grudnia 1989 r., bez przeprowadzenia zakończonego orzeczeniem postępowania.

Ten ostatni zwrot umieszczony w cytowanym przepisie art. 11 ust. 2 wskazuje, że chodzi o sytuacje w których powinno być prowadzone postępowanie karne, lecz w następstwie uchybień organów wymienionych w art. 1 ust. 1 przedmiotowej ustawy z dnia 23 lutego 1991r. nie zostało to postępowanie formalnie przeprowadzone, przy czym, co wielce istotne, pozbawienie wolności było następstwem czynności dokonanej w toku faktycznie, acz wadliwie

prowadzonego postępowania karnego – por. uchwała Sądu Najwyższego z dnia 3 marca 1994 r., I KZP 1/94, OSNKW 1994/3-4/17.

Na taką interpretację przedmiotowej normy art. 11 ust. 2 ustawy z dnia 23 lutego 1991r. wskazuje dodatkowo i treść uzasadnienia projektu powołanej ustawy, z którego wynika, że : „ust. 2 reguluje sytuacje, gdy w związku z toczącym się postępowaniem w sprawach określonych w art. 1 ust. 1 projektu ktoś był pozbawiony wolności lub nawet życia. Chodzi o sytuacje bezprawne, również w myśl obowiązujących wtedy przepisów prawa, gdy toczyły się postępowania” (sprawozdanie stenograficzne z 52 posiedzenia Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 21, 22 i 23 lutego 1991 r. - Warszawa 1991, s. 343).

Skoro zatem ustalono w zaskarżonym wyroku, że wnioskodawczyni w związku z jej działalnością w strukturach (...)była od dnia 26 lutego 1982r. bezprawnie pozbawiona wolności przez funkcjonariuszy ówczesnych organów ścigania i osadzona w celi w (...)w K.przy ul. (...), tym samym zachodzą podstawy do rozważania roszczenia o zadośćuczynienie w oparciu o przepis art. 11 ust. 2 ustawy z dnia 23 lutego 1991r. oraz aktualne unormowania tejże ustawy.

Biorąc powyższe pod uwagę orzec należało jak na wstępie, przy czym ponownie rozpoznając sprawę sąd orzekający określając wysokość należnego wnioskodawczyni zadośćuczynienia winien szczególną uwagę poświęcić wyjątkowo ciężkim okolicznościom, w jakich M. U. pozbawiona była wolności w okresie od dnia 26 lutego 1982r.